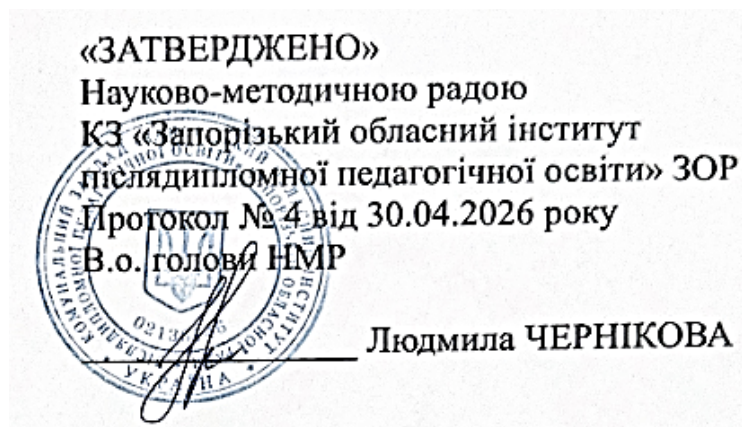

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ЗАПОРІЗЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ» ЗАПОРІЗЬКОЇ
ОБЛАСНОЇ РАДИ**

ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації вчителів мовно-літературної галузі
закладів загальної середньої освіти

НУШ 9 КЛАС. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ ПРЕДМЕТІВ
МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ГАЛУЗІ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ
НА РІВНІ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Запоріжжя 2026

Розробник: Комунальний заклад «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Запорізької обласної ради

Іванова Вікторія Вікторівна, старший викладач кафедри суспільно-гуманітарної освіти та педагогіки виховання КЗ «ЗОППО» ЗОР.

Самоєнко Олена Олександрівна, методист обласного науково-методичного центру КЗ «ЗОППО» ЗОР.

Напрямок підвищення кваліфікації: сучасні підходи до навчання в новій українській школі на рівні базової середньої освіти.

Розроблено на основі типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (Тема 2.1. Сучасні підходи до навчання в Новій українській школі), затвердженої наказом МОН України від 12.10.2022 №904)

Термін дії програми: з 01.05.2026 по 31.12.2028.

Рецензенти:

Шацька Наталія Михайлівна, доцент кафедри суспільно-гуманітарної освіти та педагогіки виховання КЗ «ЗОППО» ЗОР, кандидат педагогічних наук, доцент.

Мостова Тетяна Олександрівна, доцент кафедри менеджменту, психології та інклюзивної освіти КЗ «ЗОППО» ЗОР, кандидат психологічних наук.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність: У сучасних умовах переходу до Нової української школи, трансформації освітньої діяльності з очної на змішаний чи дистанційний форматів, упроваджуються зміни на всіх ланках середньої та вищої освіти. Ключовим виконавцем цих змін та перетворень є педагогічний працівник, діяльність якого визначає ефективність реалізації реформ. Учителю мовно-літературної галузі сьогодні, в епоху впровадження нових освітніх стандартів, доводиться вирішувати інноваційні завдання, що не мають аналогів у попередній практиці, брати участь у розробленні рішень і самостійно знаходити відповіді на теоретичні та практичні питання. Йому потрібні аналітичні, інформаційні, рефлексивні, комунікативні вміння, тобто – володіння системною професійною компетентністю.

Найважливішим напрямом підвищення кваліфікації вчителя мовно-літературної галузі (вчителі української мови та літератури, зарубіжної літератури (у викладанні українською мовою), інтегрованих курсів) є вдосконалення методичної та наукової компетентностей учителя-філолога. Під методичною компетентністю розуміють сформованість збалансованих теоретичних знань (лінгвометодичних, літературознавчих, психолого-педагогічних), а також спеціальних (кваліфікаційних, аналітичних тощо) умінь і навичок, що дозволяють учителю прогнозувати й мотивувати, стимулювати й активізувати освітній процес засобами предмета, моделювати інноваційне освітнє середовище, включаючи інклюзивну освіту, здійснювати менеджмент у педагогічній сфері, планувати й організовувати освітній процес, прогнозувати його основні показники, ґрунтуючись на сучасних теоретичних та методичних засадах.

Напрямок підвищення кваліфікації: Сучасні підходи до навчання в Новій українській школі на рівні базової середньої освіти.

Цільова аудиторія: вчителі української мови та літератури, зарубіжної літератури (у викладанні українською мовою), інтегрованих курсів, які впроваджують Державний стандарт базової середньої освіти у 9 класі.

Обсяг (тривалість) навчання: 30 годин (1,00 кредит ЄКТС).

Особливості реалізації освітньої програми:

Тренінг проводиться упродовж 30 годин; це короткостроковий курс навчання протягом 2 тижнів, з інтенсивним графіком. Має виражену практичну спрямованість; заняття проходять як у синхронному (вебінари), так і в асинхронному режимах (самостійна робота з наданими матеріалами, опрацювання завдань тощо).

Навчальні заняття в синхронному режимі проводяться у форматі інтерактивних лекцій, де передбачено стислий розгляд теоретичних питань з

використанням спеціалізованого програмного забезпечення для вебконференцій. Обов'язковою умовою є активна участь слухачів в обговореннях та практичних вправах. З метою формування фахових компетентностей, реалізації творчого потенціалу вчителів передбачено групові форми роботи (тренінгові та інтерактивні вправи, генерування ідей, обмін досвідом тощо). Самостійна робота направлена на вивчення додаткових матеріалів, виконання індивідуальних завдань.

Програмою передбачено вивчення трьох модулів, зміст яких сприяє формуванню професійних компетентностей педагогів стосовно запровадження сучасних підходів до навчання й вивчення предметів мовно-літературної галузі в Новій українській школі на рівні базової середньої освіти у 9 класі.

Під час тренінгу забезпечується зворотний зв'язок: від тренера (консультації та бальне оцінювання); від колег - під час обговорення результатів групових робіт, обміну досвідом діяльності.

Спілкування між учасниками освітнього процесу здійснюється засобами електронної пошти.

Форма навчання: інституційна (дистанційна).

Мета підвищення кваліфікації: полягає у формуванні та вдосконаленні професійної компетентності вчителя мовно-літературної галузі, визначених професійним стандартом «Вчитель закладів загальної середньої освіти» щодо запровадження сучасних педагогічних технологій в освітній процес, та необхідних для організації навчання, виховання і розвитку учнів відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» та на основі нового Державного стандарту базової середньої освіти, розвиток компетентностей, пов'язаних зі здібностями до проєктування, реалізації та рефлексивного аналізу педагогічної діяльності.

Основні завдання підвищення кваліфікації:

- сприяти підвищенню методичної культури педагога;
- розвивати вміння педагогів генерувати нові ідеї, виявляти та ефективно розв'язувати педагогічні проблеми, формувати ініціативність і креативність;
- сприяти формуванню та розвитку професійних компетентностей, необхідних для роботи в умовах модернізації та реформування освіти;
- допомогти вчителям оволодіти вміннями організації освітньої діяльності з метою виявлення та подолання кризових моментів у навчанні й вихованні;
- сприяти усвідомленому вибору особистісно орієнтованої парадигми освіти, розвитку здатності до педагогічної рефлексії та самоаналізу;
- мотивувати педагогів до постійного підвищення освітнього рівня, актуалізації й реалізації власного професійного та особистісного потенціалу, участі в процесі безперервної освіти.

Перелік професійних компетентностей, що розвиваються:

- мовно-комунікативна компетентність (А1),
- предметно-методична компетентність (А2),
- компетентність педагогічного партнерства (Б3),
- здатність до навчання впродовж життя (Д1).

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

- набуття / поглиблення системних знань вчителів мовно-літературної галузі щодо впровадження ефективних методик і технологій викладання в НУШ;
- удосконалення вмінь педагогів добирати доцільні види, форми, методи, дієві практики, планувати й організовувати освітній процес у сучасних умовах з використанням цифрових інструментів;
- розвиток навичок ефективної комунікації та фахової взаємодії; формування стійкої мотивації до навчання впродовж життя.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації

Підсумкове оцінювання здійснюється у форматі комплексної залікової роботи, яка інтегрує результати опанування всіх модулів програми та спрямована на перевірку здатності слухача застосовувати набуті знання й уміння в реальній педагогічній практиці. Максимальна кількість балів – 100 балів. Прохідний бал – 60 балів.

Для отримання сертифіката учаснику/учасниці тренінгу необхідно відвідати вебінари (або переглянути їх у записі), виконати комплексну залікову роботу й набрати за її виконання понад 60% від максимально можливої кількості балів (100 балів).

Критерії оцінювання залікової роботи:

Залікова контрольна робота оцінюється у 100 балів.

100 балів – залікову роботу виконано в повному обсязі;

99-75 балів – залікову роботу виконано повністю, відповіді на завдання містять незначні помилки;

74-60 балів – залікову роботу виконано, але є суттєві помилки в змісті викладеного матеріалу;

49-30 балів – залікову роботу виконано частково, відповіді на завдання містять суттєві помилки;

29-0 балів – залікову роботу виконано частково, зміст викладеного матеріалу не відповідає поставленому завданню.

Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації:
сертифікат про підвищення кваліфікації.

Матеріально-технічне забезпечення проведення курсів підвищення кваліфікації

Для успішного навчання вчителі повинні бути забезпечені комп'ютерною технікою (комп'ютер, вебкамера, мікрофон або ноутбук), мати доступ до

швидкісного інтернету, дистанційної платформи КЗ «ЗОППО» ЗОР <https://ele.zp.ua/training>.

Вартість: 950 грн. за умови наповненості групи 15 осіб.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
Організаційно-настановне заняття	1				1
МОДУЛЬ 1. Сучасні підходи до навчання в Новій українській школі					
Тема 1.1. Підхід як стратегія навчання, що поєднує в собі методи, форми, прийоми навчання	2		1		3
Тема 1.2. Взаємозалежність, взаємодоповнюваність підходів щодо орієнтації сучасного освітнього процесу на особистість	2	1	1	1	5
<i>Разом за модулем</i>	4	1	2	1	8
МОДУЛЬ 2. Зміна пріоритетів в освітньому процесі від накопичення знань до розвитку життєвих навичок					
Тема 2.1. Проблемне навчання: сутність, механізм, освітні інструменти	2	1	1		4
Тема 2.2. Проєктне навчання: сутність, переваги, планування навчального проєкту	2	1	1	1	5
<i>Разом за модулем</i>	4	2	2	1	9
МОДУЛЬ 3. Глибинне навчання. Розвиток критичного мислення й когнітивної гнучкості					
Тема 3.1. Компетентнісно орієнтовані завдання як умова реалізації	2	2	1		5

компетентнісного підходу до навчання					
Тема 3.2. Практична зорієнтованість навчання	2	1	1	1	5
Разом за модулем	4	3	2	1	10
Підсумкові заняття	1			1	2
Усього	14	6	6	4	30

ЗМІСТ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Організаційно-настановне заняття.

Формування в учасників тренінгу потреби в розумінні опанування особливостей викладання в 9 класі НУШ. Ознайомлення з розкладом, організацією, змістом та особливостями проведення тренінгу, умовою отримання сертифікату. Обговорення вимог до оформлення залікових робіт, порядку їх надання, правил онлайн-спілкування в групі.

МОДУЛЬ 1. Сучасні підходи до навчання в Новій українській школі

Тема 1.1. Підхід як стратегія навчання, що поєднує в собі методи, форми, прийоми навчання.

Підхід як стратегія навчання, що поєднує в собі методи, форми, прийоми навчання. Основні характеристики компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, інтегративного, середовищного підходів. STEM-орієнтований підхід у навчанні предметів.

Тема 1.2. Взаємозалежність, взаємодоповнюваність підходів щодо орієнтації сучасного освітнього процесу на особистість.

Взаємозалежність, взаємодоповнюваність підходів щодо орієнтації сучасного освітнього процесу на особистість; їх реалізація в умовах очного, дистанційного та змішаного навчання.

МОДУЛЬ 2. Зміна пріоритетів в освітньому процесі від накопичення знань до розвитку життєвих навичок

Тема 2.1. Проблемне навчання: сутність, механізм, освітні інструменти.

Проблемне навчання: сутність, механізм, освітні інструменти. Кооперативне навчання: методи, умови ефективного перебігу, матриця оцінювання групової діяльності учнів; стратегії кооперації в класі.

Тема 2.2. Проектне навчання: сутність, переваги, планування навчального проекту.

Проектне навчання: сутність, переваги, планування навчального проекту. Спільні й відмінні риси проблемного та проектного навчання.

МОДУЛЬ 3. Глибинне навчання. Розвиток критичного мислення й когнітивної гнучкості

Тема 3.1. Компетентнісно орієнтовані завдання як умова реалізації компетентнісного підходу до навчання.

Компетентнісно орієнтовані завдання як умова реалізації компетентнісного підходу до навчання. Структура та методичні орієнтири для конструювання компетентнісно орієнтованих завдань.

Тема 3.2. Практична зорієнтованість навчання.

Практична зорієнтованість навчання. Включення учня в навчальну діяльність як активного суб'єкта. Рефлексивність навчання.

Підсумкове заняття. Рефлексія.

Підбиття підсумків роботи. Рефлексія діяльності слухачів, обговорення зауважень та пропозицій щодо підвищення якості надання освітніх послуг, рекомендацій щодо подальшого професійного розвитку з означеної теми.

Комплексна залікова робота.

Завдання: розробити й представити два компетентнісно орієнтовані завдання: для 9 класу (предмет (українська мова, література, зарубіжна література (у викладанні українською мовою), інтегровані курси), тема / підтема за вибором вчителя).

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

1. Аналіз фрагменту уроку з мовно-літературної галузі з позицій компетентнісного, діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів (за відповідним планом).

2. Розробка інструментарію (чек-лист, опитувальник, прийоми самооцінювання) для включення дев'ятикласника в навчальну діяльність як активного суб'єкта через рефлексивність навчання.

3. Опис 3-4 конкретних інструментів глибинного рефлексивного аналізу уроку учнями.

4. Практикування у перетворення традиційних завдань на компетентнісні.

5. Практикування у створенні компетентнісно орієнтованих завдань на основі змісту загального, конкретного результатів, орієнтиру для оцінювання, визначених у Додатку ДСБСО.

6. Опис механізмів організації роботи учнів у малих групах (стратегії кооперації в класі) для розв'язання обраної проблеми.

7. Створення власної короткої матриці/рубрики оцінювання групової діяльності учнів.

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

1. У чому полягає сутнісна відмінність між знаннєвою парадигмою освіти та компетентнісним підходом у навчанні мови й літератури?

2. Які види навчальної діяльності учнів 9 класу найкраще забезпечують реалізацію діяльнісного підходу на уроках мовно-літературної галузі?

3. Як пов'язані між собою мовно-комунікативна та предметно-методична компетентності вчителя-філолога в контексті вимог професійного стандарту?

4. Які методичні прийоми дозволяють ефективно враховувати суб'єктний досвід та емоційний стан дев'ятикласників на уроках літератури?

5. Як середовищний підхід допомагає організувати взаємодію учнів в умовах очного, дистанційного та змішаного навчання?

6. У чому виявляється трансформація ролі вчителя від транслятора знань до фасилітатора й партнера в межах особистісно орієнтованого навчання?

7. Що є рушійною силою проблемного навчання та які етапи створення проблемної ситуації на уроці української мови чи літератури?

8. Які типи текстових парадоксів, кейсів чи колізій доцільно використовувати для стимулювання мислення учнів 9 класу?

9. У чому полягає специфіка оцінювання процесу та результатів розв'язання проблемних завдань учнями?

10. Які ключові стратегії та методи кооперативного навчання забезпечують ефективну фахову взаємодію підлітків?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правові документи:

1. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>
2. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>
3. Наказ МОН України від 20.08.2025 № 1163 «Про затвердження концептуальних засад освітніх галузей та дорожньої карти реалізації концептуальних засад освітніх галузей на 2025-2030 роки». URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-kontseptualnykh-zasad-osvitnikh-hal>

uzei-ta-dorozhnoi-karty-realizatsii-kontseptualnykh-zasad-osvitnikh-haluzei-na-2025-2030-roky

4. Наказ МОН України від 29.08.2024 № 1225 «Про затвердження професійного стандарту за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти». URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>
5. Лист МОН України від 30.08.2024 № 1.1/15766-24 «Про інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 навчальному році». URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/uploads/public/66d/ffe/c4c/66dffec4c92d2958213439.pdf>
6. Типова освітня програма для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти. Наказ МОН України від 09.08.2024 № 1120. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2024/09.08.2024/typova-osvitnya-prohrama-dlya-5-9-klasiv-zzso-1120-vi-d-09082024.pdf>
7. Модельні навчальні програми (наказ МОН України від 12.07.2021 № 795 «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»). - URL: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/movno-literaturna-osvitnia-haluz/ukrains-ka-mova/>,
<https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/movno-literaturna-osvitnia-haluz/ukrains-ka-literatura/>,
<https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/movno-literaturna-osvitnia-haluz/zarubizhna-literatura/>,
<https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/movno-literaturna-osvitnia-haluz/intehrovani-kursy/>

Основна література:

1. Більше ніж гра: діяльнісний підхід в Новій українській школі. URL: <https://osvita.ua/school/method/85081/>.
2. Нова українська школа у базовій середній освіті: впевнені кроки Запорізької області. Частина 4. Урок у Новій українській школі : науково-методичний посібник / відп. ред. Т. Гура ; КЗ «ЗОІППО» ЗОР. — Запоріжжя : ЗОІППО, 2025. 312 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1xgaFe03cvD_L2oWozCO721kG1rPgwayo/view
3. Проводимо успішний тренінг: НУШ у 7–9 класах у мовно-літературній галузі / автори: Ю. Романенко, І. Старагіна, П. Ткач, Ю. Гайдученко, Л.Лінкевич, І. Клименко, Київ, 2025, 115 с.

Додаткова література:

1. «Освіта для життя» (інтерактивний поступ). URL: <https://educationforlife.mon.gov.ua/>

2. «Гаразд» безкоштовна онлайн-платформа для підвищення рівня фінансової грамотності. URL: <https://harazd.bank.gov.ua/>
3. LifeComp: Європейська рамка для особистісної, соціальної та навчальної ключової компетентності. URL: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC120911>
4. PISA-2022: основні результати та висновки – URL: https://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/PISA-2022_Nacziionalnyj-zvit_korotkyj.pdf